
V archeologii ani v životě nejsou věci jen černé nebo bílé

V archeologii ani v životě nejsou věci jen černé nebo bílé

9. 11. 2011, autor: P. K., rubrika: Rozhovory & portréty

Až do 80. let minulého století byly pasáže o Davidovi a Šalomounovi uznávány jako historie, ale nové školy z konce století přišly s tvrzením, že se jedná o mytologii. Podle nich David a Šalomoun nikdy neexistovali. Takže tu máme dva naprosto odlišné pohledy, říká v rozhovoru prof. Josef Garfinkel z Hebrejské univerzity v Jeruzalémě, pod jehož vedením se skupina pedagogů a studentů z Evangelické teologické fakulty UK podílela na mezinárodním archeologickém výzkumu lokality [Chirbet Qeiyafa](#) v Izraeli.

Motiv souboje Davida a Goliáše patří mezi častá témata výtvarného umění. Který obraz patří mezi vaše nejoblíbenější?

To je poměrně těžká otázka, protože výtvarných děl s tímto motivem je velké množství. Nejproslulejší je samozřejmě Michelangelův David, ale zvolil bych asi Caravaggiův obraz, kde David drží Goliášovu hlavu. Jedná se o velmi

promyšlené dílo, kde je Goliášova hlava je portrétem autora. Caravaggio musel mít smysl pro humor, když se zobrazil jako Goliáš, a ne jako David. Nebral se tak vážně a to je důležité i ve vědě. Nemůžete se brát příliš vážně, musíte vědět, že i vy můžete udělat chybu. Chyby nedělají jen kolegové, a když toto pochopíte, má to pozitivní vliv i váš výzkum.

Je bible pro archeology stále zdrojem historických faktů?

Zásadní otázkou je hodnota bible jako knihy historie (book of history). Je to samozřejmě velmi důležité z teologického a literárního hlediska. Můžeme si položit otázku, zda mají pasáže o Davidovi a králi Šalomounovi historický základ, anebo zda se jedná o stoprocentní literaturu. Až do osmdesátých let minulého století byly uznávány jako historie, ale nové školy z konce minulého století působící v Kodani a Sheffieldu přišly s tvrzením, že se jedná o mytologii. Podle nich ani David, ani Šalomoun nikdy neexistovali. Takže tu máme dva naprosto odlišné pohledy – buďto všechno je správně, nebo všechno je špatně. Ale v životě nejsou věci jen černé nebo bílé.

"Mají snad Češi dokument, že Česko patří Čechům, nebo Anglie Angličanům a Francie Francouzům? Ale máte dokument od Boha, bibli, že Izrael patří Izraelcům. A Izrael je jediná země, které lidé neuznávají její práva. To ukazuje, že slovo Boží není až tak cenné. Ovšem budoucnost Izraelců a Palestinců je žít vedle sebe, a nikoli spolu bojovat."

prof. Josef Garfinkel

Jak se podařilo prokázat historickou postavu krále Davida?

V roce 1993 byla při archeologických vykopávkách objevena v severním Izraeli v Tel Dan stéla. Jejím autorem je aramejský král Chazael, který zmiňuje Davidovu dynastii. Od roku 1993 tedy máme vědecký důkaz, že král David existoval a založil dynastii. Takže již nikdo nemůže tvrdit, že David je mytologická postava. Mytologické paradigma se zhroutilo.

Dánští a angličtí minimalisté uznali krále Davida jako historickou postavu, ale tvrdili, že byl beduínským náčelníkem, který žil ve stanech. Díky mým vykopávkám máme z doby krále Davida urbanizované sídlo s opevněním, administrací a doklady písemností. Takže nelze tvrdit, že proces urbanizace začal až sto let po králi Davidovi, tj. až v devátém století před Kristem.

Výzkum, který vedete, posunul hranice znalostí o starověkém Judsku, ale ozvaly se i pochybovačné hlasy...

Deset dní po zveřejnění našich objevů z lokality Chirbet Qeiyafa se lidé začali ptát, jak víme, že to není pelištejské nebo kenánské město. Myslím si, že máme čtyři důvody, proč si myslet, že se jedná o judské město. Zaprvé vykazuje lokalita typicky judské urbanistické plánování, tedy způsob výstavby opevnění a rozmístění domů. V tom se podobá dalším čtyřem místům v Judsku. Dále jsme při archeologických pracích našli tisíce zvířecích kostí, ale žádné prasečí, které se běžně vyskytují na pelištejských nebo kenánských místech.

Podařilo se nám rovněž odhalit tři kultické místnosti se stojícími kameny a kultickými nádobami, ale v tomto prostoru nebyl nalezen žádný artefakt s antropomorfním zobrazením. V kenánských svatyních a pelištejských kultických místech se nachází mnoho takovýchto zobrazení, což znamená, že obyvatelé těchto lokalit nedodržovali druhé přikázání, zatímco v Chirbet Qeiyafa byl zákaz nezobrazovat dodržován, což se projevuje na anikonické podobě kultu. Čtvrtým důkazem o příslušnosti k judské kultuře byl nález hebrejského nápisu.

Podle čeho jste určili stáří nalezeného města?

Jestliže chcete určit, kdy žil král David, pak musíte dát vzorky nejlepší laboratoři na světě. Nemůžete použít dřevo, které může být o sto let starší, takže do laboratoře jsme poslali olivové pecky, které si nikdo sto let neschovává. Oxfordská laboratoř užívá akcelátor hmotností spektrometrie (AMS) a její předností je, že pro dataci nemusíte posílat velké množství vzorku.

V minulosti se často zneužívala archeologie a historie v národnostním boji. Máte pocit, že politici ji stále používají?

Nemyslím si, že by izraelští archeologové manipulovali s archeologií. Pokud by přijeli například Američané zkoumat lokality na Západním břehu, pak se jedná o výzkum minulosti, a nikoli o snahu podpořit něčí politiku. Nejsou to archeologové, kdo by používali archeologii pro politiku, ale politici. Lokalita Chirbet Qeiyafa, kterou zkoumám, se nachází asi dvacet pět kilometrů západně od Jeruzaléma v prostoru, který nikdo politicky nezpochybňuje, ale pokud politici využijí informace o nálezích, tak co s tím mohou dělat?

Rozvojový projekt *Judsko doby železné IIa podle textů Starého zákona a podle nejnovějšího archeologického výzkumu se zaměřením na oblast Šefely*, jehož garanty jsou Mgr. Věra Fritzová a dr. Filip Čapek, probíhá od roku 2011. Na červnovou expedici do Chirbet Qeiyafa navázalo v zimním semestru roku 2011/2012 v Praze kolokvium věnované problematice biblické archeologie.

Další články o projektu:

[Čeští badatelé zkoumají místo, kde zápasil David s Goliášem](#)

[Biblická archeologie pomáhá rekonstruovat dějiny biblického světa. O expedici Chirbet Qeiyafa v Izraeli s Filipem Čapkem](#)